

การศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากการถูกระงับในครอบครัว Study of Legal Problems Relating to Child Protection from Domestic Violence.

อมรเทพ เมืองแสน

Amornthep Muangsean

อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer from the Faculty of Law Mahasarakham University

Corresponding Author Email: Tanlaws@hotmail.com

Received: 10 November 2020

Revised: 7 December 2020

Accepted: 15 December 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. แนวคิดในการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว 2. กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย และ 3. วิเคราะห์กฎหมายรวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอันจะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร แล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงลึกแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษาพบว่า 1) จากแนวคิดที่รัฐ ต้องการแทรกแซงอำนาจของสถาบันครอบครัวที่มีเหนือเด็ก ส่งผลให้เกิดการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงในครอบครัวขึ้น 2) บทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มีความคล้ายคลึงกันกับกฎหมายของอังกฤษที่ให้อำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กซึ่งตกอยู่ในภาวะอันตรายอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีการกำหนดให้มีหน่วยงานเฉพาะ เข้ามามีบทบาทต่อการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งคล้ายกันกับ Child Protective Services ของสหรัฐอเมริกา รวมถึงมีการกำหนดให้ผู้พบเห็นความรุนแรงต้องแจ้งเหตุ และ 3) แต่จากการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายฉบับดังกล่าวกลับพบว่า ยังไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของปัญหา และยังขาดความชัดเจนในหลาย ๆ เรื่อง ผู้วิจัยจึงเห็นควรเสนอแนะ ให้แก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการเพิ่มเติม ความผิดฐานก่อความรุนแรงในครอบครัว กับให้ยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายบางฉบับที่มีความซ้ำซ้อน ตลอดจนกำหนดโทษในทางอาญาสำหรับผู้ที่พบเห็นความรุนแรงต่อเด็กแล้วไม่แจ้ง รวมถึงมุ่งเน้นในการสร้างหน่วยงานและบุคลากรให้มีความพร้อมสูงสุดเพื่อรองรับกับปัญหาในเรื่องของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก

คำสำคัญ: ปัญหากฎหมาย, ความรุนแรงในครอบครัว, การคุ้มครองเด็ก

Abstract

The purposes of this research are 1. to study the concepts of child protection from domestic violence 2. to identify legal provisions and measures relating to child protection from domestic violence in both Thai and foreign statutes and 3. to analyze laws as well as law enforcement leading to feasible guidelines for future legal amendments. It is a quality research focusing on content analysis. Research results are as follows: 1. The concept that the government needs to intervene with family's authority over children leads to the promulgation of child protection laws 2. Child protection from domestic violence is provided in the Family Protection and Development Act B.E.2562. The provisions resemble those in English statutes that encourage a juvenile and

family court and local authorities to intervene in a case of child abuse from domestic violence by giving a speedy assistance and protection. The statutes also provide a specific agency to be in charge of child protection from domestic violence. This agency is like Child Protective Services in the United States of America (USA). Moreover, it is compulsory for a witness of domestic violence to notify the police of the case. 3. However, the analysis of those statutes show some loopholes. In other words, the provisions do not cover all aspects of the problem and uncertainties are found in some points and steps. The researcher therefore recommends that a criminal offence of domestic violence commission should be provided. Some legal provisions that produce redundancies should be abrogated. A witness of domestic violence should be subject to certain criminal punishments for failure to notify the police of the case. Finally, related agencies and personnel should receive full support to deal with the problems of domestic violence against children.

Keywords: Legal problems, Domestic Violence, Child Protection

บทนำ

ความรุนแรงในครอบครัว ถือเป็นปัญหาในทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการกระทำรุนแรงต่อกลุ่มบุคคลซึ่งในอนาคตจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ นั่นคือ เด็ก ซึ่งการกระทำรุนแรงต่อเด็ก คือ การกระทำที่เป็นการทำร้ายหรือทรมานเด็กจนได้รับอันตรายแก่ร่างกายโดยบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กนั้น ผลจากการกระทำรุนแรงทำให้เด็กได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ในบางรายถึงกับไร้ความสามารถอย่างถาวร (Permanent disability) หรือถึงแก่ความตาย (เปี่ยมภรณ์ รอดอนันต์, 2549, น.9) ความรุนแรงต่อเด็ก (Violence against Children) หมายถึง ความรุนแรงทุกรูปแบบที่สามารถสร้างผลกระทบต่อเด็ก ๆ ทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกวัน ความรุนแรงที่เด็กได้ประสบ มักไม่ใช่การกระทำเพียงครั้งเดียว แต่เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กต้องทุกข์ทนเป็นเวลานาน นอกจากนี้ ความรุนแรงยังก่อให้เกิดสภาวะความเครียด (toxic stress) ซึ่งสามารถทำลายโครงสร้างของสมอง และปิดกั้นการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กได้ และส่งผลกระทบต่อทัศนคติของเด็กในเรื่องครอบครัวและความสัมพันธ์เมื่อโตขึ้น และอาจนำไปสู่ “วงจรของการใช้ความรุนแรง” ต่อไป (องค์การยูนิเซฟ, 2012) ด้วยเหตุในเรื่องของความรุนแรงดังกล่าว และจากสภาวะการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รัฐจึงมีความจำเป็นต้องตรากฎหมายฉบับใหม่ นั่นคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 และยกเลิกกฎหมายฉบับเก่า นั่นคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ด้วยเหตุผลที่ว่า กฎหมายฉบับเก่า ยังไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของปัญหา อีกทั้งยังขาดความชัดเจนในหลาย ๆ เรื่อง และแม้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 จะได้เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้มีความชัดเจนและครอบคลุมในทุกประเด็นของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นในส่วนมาตรการ วิธีการในทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพความปลอดภัยของเด็ก หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงสร้างศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวเพื่อเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ แต่จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายฉบับดังกล่าว กลับพบปัญหาทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหา และปัญหาในส่วนของวิธีปฏิบัติ

ดังนั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาถึง ปัญหาทางกฎหมาย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว โดยจะทำการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 เปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดในการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว
2. เพื่อศึกษากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายรวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอันจะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญา ข้อกำหนด กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด คำแนะนำ และเอกสารราชการอื่น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความจากวารสาร และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากการถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงในครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ความรุนแรงต่อเด็กในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับเด็ก (บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์) ที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกาย วาจา จิตใจ และทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่เด็ก ในลักษณะที่ไม่เป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอยู่ในช่วงเวลานั้น จนเป็นเหตุให้เด็กได้รับอันตราย บาดเจ็บ กระทั่งกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ และทางเพศ ตลอดจนการถูกละเลยไม่ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน โดยมีรูปแบบอันได้แก่ การกระทำทารุณกรรมทางร่างกาย (physical abuse) การทอดทิ้ง (physical neglect) การกระทำทารุณกรรมจิตใจเด็ก (emotional abuse) การไม่ยอมรับหรือให้ความสนใจแก่เด็ก (emotional deprivation) และเด็กถูกละเมิดสิทธิทางเพศ (sexual abuse) (นิรชา ฐานพงษ์, 2553, น.142)

ส่วนแนวความคิดในการคุ้มครองเด็กในปัจจุบัน เป็นแนวความคิดสากล ซึ่งเป็นผลมาจากปฏิกิริยาสากลและอนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งสวนทางกับแนวคิดในอดีตที่มองว่า “เด็กเป็นสมบัติของพ่อแม่” แต่จากแนวความคิดสากล โดยเฉพาะในทางกฎหมายมหาชน (Public Law) ซึ่งมอบอำนาจให้รัฐ จัดให้ประชาชนมีสวัสดิภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้น หากสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่บกพร่อง รัฐจึงต้องเข้าแทรกแซงและมีอำนาจเต็มที่ ที่จะปกป้องพลเมืองของรัฐให้พ้นจากภัยอันตราย เช่นเดียวกันกับในกรณีพิบัติ มารดาบกพร่องในหน้าที่ต่อเด็ก หรือบิดามารดาเป็นผู้ก่อความรุนแรงต่อเด็กที่อยู่ในครอบครัวเสียเอง เช่นนี้ รัฐย่อมสามารถเข้าแทรกแซงสถาบันครอบครัว ภายใต้แนวคิดใหม่ที่ว่า “เด็กเป็นสมบัติของรัฐ” รัฐจึงต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก (ปัทมาภรณ์ รอดอนันต์, 2549, น.37) และจากแนวคิดที่รัฐ ต้องการแทรกแซงอำนาจของสถาบันครอบครัวที่มีเหนือเด็ก ส่งผลให้เกิดการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงในครอบครัวขึ้น

2. กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า การคุ้มครองเด็ก ซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว มีหลักสากลอยู่ในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ส่วนในต่างประเทศนั้น หลายประเทศได้มีกฎหมายเฉพาะในการดำเนินคดีและการคุ้มครองเด็กซึ่งถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2.1 ประเทศอังกฤษ จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษโดยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปยื่นคำร้องขอต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน ขอให้ศาลทำการไต่สวน หากมีพฤติการณ์ที่แสดงถึงอันตราย ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาส่งตัวเด็กไปอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมต่อเด็ก หรือกำหนดให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่เหมาะสมหรือบุคคลที่เห็นสมควรโดยกำหนด ไม่เกินกว่า 3 ปี กฎหมายวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนหรือ Children Act 1989 เป็นกฎหมายแม่บทในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่เชื่อมโยงกฎหมายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยลักษณะของ Children Act 1989 จะอยู่ในลักษณะของกฎหมายสังคมสงเคราะห์ในการเฝ้าระวังรักษาความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันเด็กจากการถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว ในปี ค.ศ.1989 อังกฤษได้มีคำสั่งในการป้องกันและตรวจสอบสวัสดิภาพเด็ก (Care and Supervision Orders) บัญญัติใน Children Act 1989 โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (Local Authority) หรือบุคคลอื่นที่มีอำนาจตามกฎหมาย (Authorized person) สามารถยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งเพื่อป้องกันเด็กให้อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) หรือจัดให้เด็กอยู่ในความดูแลของบุคคล ซึ่งระบุไว้ในคำร้อง ซึ่งถูกมอบหมายโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้ มาตรการในการฟื้นฟูเด็ก ที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ในกฎหมาย Children Act 1989 ได้กำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เด็ก ซึ่งตกอยู่ในภาวะอันตราย และต้องการความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว โดยแยกเด็กออกจากสภาพแวดล้อมในบ้านที่อยู่ในสภาวะอันตราย (a dangerous home environment) หรือทางเลือกอื่น ๆ ในอันที่จะรักษาไว้ซึ่งสวัสดิภาพที่จำเป็นแก่เด็ก เช่น การนำเด็กไปรักษาอย่างทันทีในโรงพยาบาล (hospital) หรือที่พักที่จัดให้โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (local authority) โดยการแยกออกจากพ่อแม่ที่ทำร้ายเด็กทันที โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจควบคุมและคุ้มครองเด็กให้อยู่ในสถานที่ปลอดภัย ภายใต้ Children Act 1989 (Roger, W.S. and Roche. J. (1994). Children, s welfare and children, s rights: A practical guide to the law. pp. 72-75. อ้างถึงใน ปัทมาภรณ์ รอดอนันต์, 2549, น.54-55) ตามพระราชบัญญัติ The Family Law Act 1996 ให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัว รวมถึงเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม สามารถร้องขอคุ้มครองจากการถูกรบกวนทำร้าย (non-molestation) โดยในปี ค.ศ.2004 ประเทศอังกฤษได้มีการบัญญัติ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายมาตรการทางกฎหมาย อันได้แก่ คำสั่งในการควบคุมหรือป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายถูกกระทำซ้ำอีก (restraining order) ภายใต้บทบัญญัติใน Protection from Harassment Act 1997 และเป็นการบัญญัติเพิ่มเติมให้การกระทำประทุษร้าย เป็นความผิดที่สามารถจับกุมได้ (ฐะปะนีย์ จุฬารมย์, 2549, น.43-44.)

2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการทางกฎหมาย เพื่อเป็นการป้องกันเด็กจากการถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดมาตรการในการแจ้งเหตุ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลใดก็ได้ ที่สงสัยหรือเห็นว่ามีการกระทำรุนแรงต่อเด็กได้แจ้งเหตุแก่เจ้าหน้าที่ สารสำคัญของกฎหมายแจ้งเหตุจะเน้นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่แจ้งเหตุด้วยเจตนาดี และมีบทลงโทษแก่ผู้ไม่แจ้งเหตุ โดยมีปรัชญาและเป้าหมายของกฎหมายแจ้งเหตุเพื่อการค้นหา กรณีที่มีการกระทำรุนแรงต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสมเพื่อให้ความคุ้มครองและให้บริการฟื้นฟูสภาพหรือบำบัดรักษาพ่อแม่ของเด็กที่กระทำรุนแรงต่อเด็กนั้น ด้วยมาตรการทางกฎหมายเพื่อการฟื้นฟูเด็กจากการถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดกระบวนการฟื้นฟูเด็ก ทั้งร่างกายและจิตใจ เนื่องจากการที่ผู้แจ้งเหตุเห็นว่ามีการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก เช่น ในรัฐ Philadelphia เมื่อมีการแจ้งเหตุการณืใช้ความรุนแรง ซึ่งอาจเป็นญาติหรือประชาชน โดยจะมีการแจ้งต่อ Child Protective Services และจะมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปนำ

เด็กมาไว้ในความดูแลของ Department of Human Services (DHS) เพื่อความปลอดภัยของเด็ก แต่ทั้งนี้ กฎหมายก็ได้กำหนดให้รัฐมีอำนาจในการคุ้มครองเด็กดังกล่าวได้ไม่เกิน 72 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่รับเด็กมา และจะต้องนำเด็กมาขึ้นศาลเด็กและเยาวชน เรียกว่า Detention Hearing (DH) รวมถึง เด็กอาจจะได้รับบริการอื่นจากรัฐหรือเอกชน เช่น การประเมินโดยจิตแพทย์และนักจิตวิทยา (Psychiatric Evaluation and psychological Evaluation) หรือรับบริการบำบัดทางจิตหากมีปัญหาทางสุขภาพจิต (ปฐมภรณ์ บุชประารัง, 2533, น.6-8) นอกจากนั้นแล้ว กฎหมายของสหรัฐอเมริกายังได้ให้ความคุ้มครองเด็ก ซึ่งถูกกระทำรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว ด้วยการกำหนดมาตรการในทางกฎหมายต่าง ๆ รวมถึงมีการมอบอำนาจให้ศาลในการออกคำสั่งคุ้มครองและคำสั่งห้ามไว้หลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเหตุจำเป็นฉุกเฉินในการออกคำสั่ง การแจ้งเตือนให้ผู้กระทำรุนแรงทราบ และระยะเวลาที่คำสั่งมีผลบังคับเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำรุนแรง และหากมีการกระทำรุนแรงเกิดขึ้น หรือมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถจับผู้กระทำผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าแทรกแซงให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันทั่วทั้ง การฝ่าฝืนคำสั่งศาลดังกล่าว ผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดอาญาหรือมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.3 ประเทศไทย กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของไทยปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะปิดช่องว่างของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ด้วยการยกเลิกความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่สามารถยอมความได้ แต่ให้มาใช้เป็นคดีอาญาและดำเนินการควบคุมไปกับการคุ้มครองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดความเกรงกลัวและยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำ (วนิดา อินทรอำนวย, 2562) โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มีเนื้อหาสาระในการให้ความคุ้มครองแก่เด็กหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คล้ายกันกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ไม่ว่าจะเป็น ในส่วนของมาตรการคุ้มครองในเบื้องต้น มาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี และมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อไม่ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวถูกกระทำผิดซ้ำอีก มาตรการมอบโอกาสให้ผู้กระทำผิดดังกล่าวได้กลับตัวเป็นคนดี มาตรการให้ประชาชนที่พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อทราบให้สามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง แต่มีการเพิ่มเติมรายละเอียดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น แล้วมีผู้ใดพบเห็นหรือทราบให้แจ้งข้อมูลหรือข่าวสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแจ้งต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวโดยตรงเพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยกฎหมายกำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยไม่ชักช้า เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพต่อไป (มาตรา 23 และมาตรา 24) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อความรุนแรงในครอบครัว โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มีความเชื่อมโยงกันกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัวนั้นคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยในมาตรา 172 ได้กำหนดให้ ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงเด็ก หรือผู้กระทำการแทน อันได้แก่ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายหรือ องค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ซึ่งรวมถึงศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว อาจเลือกใช้สิทธิตามกฎหมาย ได้ 2 ช่องทาง คือ 1) ดำเนินการเพื่อขอคุ้มครองสวัสดิภาพ ต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือต่อศาล หรือ 2) ดำเนินคดีอาญา เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงได้รับการลงโทษ ด้วยการแจ้งความ ร้องทุกข์ต่อตำรวจเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่ามีการกระทำความผิดอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำเนาทะเบียนร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวที่ตั้งอยู่ใน

ท้องถิ่นโดยไม่ชักช้า แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการ หากพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดีเห็นว่าเป็นคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานอัยการนั้นแจ้งให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวทราบด้วย ซึ่งการขอคุ้มครองสวัสดิภาพ ต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 หมวด 5 และหมวด 6) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือบุคคลในครอบครัวได้รับความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ การดำเนินการคุ้มครองป้องกัน ไม่ให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว การไกล่เกลี่ย เยียวยา บรรเทาทุกข์ เป็นต้น ส่วนการขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลนั้น เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับคำร้องแล้ว จะต้องจัดส่งเอกสารให้อีกฝ่าย(ผู้กระทำความรุนแรง) เพื่อใช้สิทธิต่อสู้คดี และหากเกิดความรุนแรงขึ้นอีก จะต้องมีการลงบันทึกประจำวันเพื่อเป็นหลักฐาน หรือดำเนินคดีอาญา โดยแจ้งความร้องทุกข์เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หากไม่มีการกระทำความผิด ศาลจะต้องทำการไต่สวนคำร้อง ว่ามีการกระทำความรุนแรงจริงตามที่อ้างหรือไม่ หากมีศาลจะกำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ เช่น ให้ไปพบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกำหนดเวลา ออกไปจากที่อยู่อาศัยของผู้ถูกระทำ ให้เข้ารับคำปรึกษา แนะนำ บำบัด ฟื้นฟู ทางจิตวิทยา ให้ทำทัณฑ์บน กรณีมีเหตุควรเชื่อว่าอาจจะไปเหตุร้ายอีก รวมถึงให้خذใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ รวมถึง ถ้ากระทำความรุนแรงต่อเด็กซึ่งตนมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู อาจถูกถอนอำนาจปกครอง หรือห้ามติดต่อกับเด็กทั้งโดยตรง หรือโดยอ้อม รวมถึงห้ามเข้าใกล้หรือเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้ถูกระทำ ห้ามก่อความเดือดร้อนรำคาญ คุกคาม ติดตาม สะกดรอย ถ่ายภาพ ห้ามโทรศัพท์ ส่งข้อความ ถ้าจงใจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่มีเหตุสมควร ศาลสามารถออกหมายจับมาขัง จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง หากพฤติการณ์หรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจยุติคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ก่อนครบกำหนดหรืออาจจะเพิ่มหรือกำหนดเงื่อนไข กำหนดเวลา ตามที่เห็นสมควรได้

นอกจากนั้นแล้ว กฎหมายฉบับดังกล่าว ยังห้ามเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีการแจ้งหรือมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีอาญามีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ด้วยการห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน (มาตรา 39)

3. วิเคราะห์กฎหมายรวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 จะมีผลใช้บังคับ ได้มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผ่านกฎหมายหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 โดยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้บังคับ แต่เนื่องจาก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 นั้น ยังไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของปัญหา และยังขาดความชัดเจนในหลาย ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า เนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มีความคล้ายคลึงกันกับกฎหมายของอังกฤษที่ให้อำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Court) ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก ซึ่งตกอยู่ในภาวะอันตรายอย่างรวดเร็ว รวมถึงยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำอีก นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังมีความคล้ายคลึงกันกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในส่วนของการกำหนดมาตรการในการแจ้งเหตุความรุนแรง แต่อาจจะมีแตกต่างกันบ้าง ในส่วนของบทลงโทษแก่ผู้ที่พบเห็นแล้ว ไม่แจ้งเหตุ รวมถึงมีการกำหนดให้มีหน่วยงานเฉพาะ อย่างเช่น ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ที่สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งคล้ายกันกับ Child Protective Services และ Department of

Human Services (DHS) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งก่อนที่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 จะมีผลใช้บังคับ ได้มีการออกมาคัดค้านอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนของเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ควรมุ่งเน้นในส่วนของ การให้ความคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของผู้ที่ถูกทำร้าย แต่กลับไปชูประเด็นให้ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว ได้มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงยังไปยกเลิกโทษอาญาในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว (มติชนออนไลน์, 2562) นอกจากนั้นแล้ว กฎหมายดังกล่าว ยังได้ก่อให้เกิดความสับสนในการใช้บังคับกฎหมาย เนื่องจากถ้อยคำตามบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มีคล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 29 ในส่วนของการช่วยเหลือเบื้องต้นและตามมาตรา 30 ที่ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าไปในเคสสถาน สถานใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจค้นหรือให้การช่วยเหลือ ในกรณีที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กขึ้น รวมถึงในส่วนของบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นการให้ความคุ้มครองชื่อเสียง ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 39 ที่มีความหมาย ในลักษณะเดียวกันกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 27 แม้ว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 จะได้กำหนดให้ผู้ใดพบเห็นหรือทราบว่ามี การกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้แจ้งข้อมูลหรือข่าวสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่... และเมื่อได้มีการแจ้งแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยไม่ชักช้าเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไป (มาตรา 23 และมาตรา 24) ซึ่งการแจ้งดังกล่าวเมื่อผู้แจ้งได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิด ทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง” แต่กลับไม่ปรากฏว่ามีบทลงโทษสำหรับบุคคลที่พบเห็นหรือทราบแล้ว ฝ่าฝืน ไม่ทำการแจ้งแต่อย่างใด เมื่อทำการวิเคราะห์ บทบัญญัติของกฎหมายโดย โดยเฉพาะในส่วนของ การมอบอำนาจให้แก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ จะพบว่า กฎหมายฉบับดังกล่าว อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ 3 กระทรวง อันได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงมีหลายหน่วยงานที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องและประสานความร่วมมือ ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ สภานายความ เป็นต้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสถาบันครอบครัวในทางปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาจากบทบทหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อจัดให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จะพบว่า ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งการรับเรื่องราวร้องทุกข์ กล่าวโทษ และดำเนินการร้องขอต่อศาลเพื่อจัดให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตลอดจนกำกับติดตามให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบ (ในปัจจุบันหน่วยงานที่รับเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว คือ ศูนย์ปฏิบัติการความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) รวมถึงในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือเด็กร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเอง และหากศาล เห็นว่ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองหรือช่วยเหลือ ศาลอาจมีคำสั่งให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ดำเนินการให้ความคุ้มครองหรือความช่วยเหลือแก่บุคคลดังกล่าว (มาตรา 30 และมาตรา 31)

จากภารกิจดังกล่าว ส่งผลให้การทำงานของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จะต้องอาศัยบุคลากรเป็นจำนวนมาก ทั้งจะต้องมีงบประมาณมารองรับ หากถึงเวลาต้องปฏิบัติงานจริง ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวในจังหวัดต่าง ๆ อาจจะดูแลไม่ทั่วถึง เนื่องจากต้องดูแลตั้งแต่ปัญหาในเรื่องของเด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ คนพิการ และคนด้อยโอกาส หากจะต้องมารับผิดชอบในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เพื่อสนองตอบต่อภารกิจ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย บุคลากรของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดต่าง ๆ อาจทำงานผิดพลาด จนอาจทำให้ถูกฟ้อง เนื่องจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากการถูกระทำรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัย ตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดในการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พบว่า จากแนวคิดที่มองว่า “เด็กเป็นสมบัติของรัฐ” ได้ส่งผลให้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงในกรณีที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้น การเข้ามาแทรกแซงอำนาจของสถาบันครอบครัวที่มีเหนือเด็ก ปรากฏออกมาในรูปแบบของการตรากฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครอง ป้องกัน รวมถึงฟื้นฟูเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง

2. เพื่อศึกษากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก ฉบับปัจจุบันเกิดขึ้นจากความพยายามในการแก้ไขกฎหมายฉบับเดิม นั่นคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เนื่องจาก ยังไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นของปัญหา และยังขาดความชัดเจนในหลาย ๆ เรื่อง ด้วยเหตุนี้ จึงมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ขึ้น กฎหมายฉบับดังกล่าว นอกจากจะได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระในส่วนของการให้ความคุ้มครองเด็กที่คล้ายกันกับกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการให้อำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชน ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก ซึ่งตกอยู่ในภาวะอันตรายอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้น ยังมีจุดมุ่งหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำรุนแรงในครอบครัวซ้ำ ตลอดจนมีการกำหนดมาตรการในการแจ้งเหตุความรุนแรง และมีการกำหนดให้มีหน่วยงานเฉพาะเข้ามารับผิดชอบต่อการให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างทันท่วงที

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายรวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอันจะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป พบว่า จากการวิเคราะห์เนื้อหา ตามบทบัญญัติของกฎหมายฉบับดังกล่าว พบกับปัญหาดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) บทบัญญัติของกฎหมายไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ โดยเฉพาะในส่วนของเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ควรมุ่งเน้นในส่วนของการให้ความคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กหรือผู้ที่ถูกทำร้าย และไม่ควรมุ่งไปยกเลิกความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากจะทำให้ผู้ก่อความรุนแรง รู้สึกว่าสิ่งที่ตนได้กระทำไปนั้น สังคมได้ให้อภัยแล้ว 2) บทบัญญัติของกฎหมายเกิดความซ้ำซ้อนกัน อันจะทำให้ฝ่ายปฏิบัติเกิดความสับสน โดยเฉพาะเนื้อหาของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในส่วนของการให้ความคุ้มครองการช่วยเหลือเบื้องต้น รวมถึงการให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย 3) ขาดบทลงโทษสำหรับบุคคลที่พบเห็นหรือทราบแล้วไม่ทำการแจ้ง แม้ว่าจะมีการกำหนดให้ผู้พบเห็นหรือทราบว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น ให้แจ้งข้อมูลหรือข่าวสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่กลับไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน และเป็นหากเป็นเช่นนี้ เด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง อาจเกิดอันตราย เนื่องจากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรทัดฐานในทางสังคม ที่เหมือนเป็นการส่งเสริมให้ คนทั่วไปปล่อยปละละเลยในหน้าที่ของพลเมืองที่ดี 4) ปัญหาเรื่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของ ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว หากจะต้องปฏิบัติงานให้สนองตอบต่อการกิจตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ศูนย์ฯ ดังกล่าวจะต้องถูกกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน รวมถึงบุคลากรในศูนย์ฯ จะต้องมีความพร้อมและมีศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมาก

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากการถูกระงับในครอบครัว ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. บทบัญญัติของกฎหมายไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ พบว่า ความไม่สอดคล้องในระหว่างบทบัญญัติกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย นอกจากจะส่งผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกด้วย ดังนั้น เมื่อเจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองต่อเด็กหรือบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายก็ควรลงโทษผู้ก่อความรุนแรง ในความผิดฐานดังกล่าวด้วย

2. บทบัญญัติของกฎหมายเกิดความซ้ำซ้อนกัน พบว่า เนื้อหาตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในหลายเรื่องมีเนื้อหาของการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในลักษณะเดียวกัน ซึ่งความซ้ำซ้อนดังกล่าว จะส่งผลทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติขึ้น และจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากทำให้บุคลากรฝ่ายปฏิบัติเกิดความสับสน รวมถึงความซ้ำซ้อนดังกล่าวอาจกลายเป็นปัญหาในเวลาที่มีการต่อสู้คดีในศาล

3. ขาดบทลงโทษสำหรับบุคคลที่พบเห็นหรือทราบแล้วไม่ทำการแจ้ง พบว่า ในทางกฎหมายอาญา หากมีผู้ใดพบเห็นผู้อื่นตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต โดยตนสามารถช่วยได้ แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น จะถือว่าผู้นั้น มีความผิด อันเป็นความผิดลหุโทษ ดังนั้น ในส่วนของความรุนแรงในครอบครัว ก็จะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายลงโทษบุคคลที่พบเห็นความรุนแรงในครอบครัวแล้วไม่แจ้งต่อเจ้าพนักงานเป็นการเฉพาะด้วย เนื่องจาก การที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายลงโทษผู้ที่พบเห็นความรุนแรงแล้วไม่ทำการแจ้ง เหมือนเป็นการส่งเสริมให้คนในสังคมมองข้ามและไม่ใส่ใจกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

4. ปัญหาเรื่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบ พบว่า กฎหมายฉบับใหม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของ ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว ให้เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ แต่จากการกิจของ ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว นอกจากจะมีความหลากหลายแล้ว ยังไปทับซ้อนกับหน่วยงานหลายหน่วยที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ ดังนั้น ปัญหาเรื่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบ จึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากทำให้บทบัญญัติของกฎหมายจะเขียนไว้ดีเพียงใด หากไม่ได้รับการปฏิบัติตาม หน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย อาจจะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องการ และจะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตอีกมากมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1. ควรกำหนดให้มีความผิดในฐานกระทำด้วยความรุนแรงต่อเด็กในครอบครัว พร้อมกำหนดโทษไว้ นอกเหนือจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และหากผู้กระทำผิดกลับตัวและไม่กระทำความผิดซ้ำ ค่อยให้ศาลยกเว้นความผิดและงดเว้นการลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำเกิดความหวาดกลัว

1.2. ควรยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมาย ในมาตราที่มีความซ้ำซ้อนกันระหว่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

1.3. ควรกำหนดโทษในทางอาญา สำหรับผู้ที่พบเห็นความรุนแรงต่อเด็กแล้วไม่แจ้ง เพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดี ให้แก่สังคมส่วนรวม

1.4. รัฐบาลควรให้ความสำคัญ โดยมุ่งเน้นในการสร้างหน่วยงานและบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความพร้อมสูงสุดเพื่อรองรับกับปัญหาในเรื่องของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจาก พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายใหม่ที่เพิ่งมีผลใช้บังคับและไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาของกฎหมายฉบับดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้ทำการศึกษาเนื้อหาของกฎหมายฉบับดังกล่าวให้ครอบคลุมในทุกประเด็นของปัญหาที่ปรากฏในข้อเสนอแนะ เพื่อนำเอาผลที่ได้ไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย จากงบประมาณรายได้ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี พ.ศ.2563

เอกสารอ้างอิง

- ฐะปะนีย์ จุฬารมย์. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหามารยาตในครอบครัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- นันทา ฐานพงษ์. (2553). *กระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว: วิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปฐมาภรณ์ บุษปธำรง. (2533). *บริการสวัสดิการครอบครัวและเด็ก: บทบาททั่วไปของรัฐบาลไทย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปัทมาภรณ์ รอดอนันต์. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองป้องกันและฟื้นฟูเด็กที่ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- มติชนออนไลน์. (2562). *ส่อง กม. ครอบครัวปี 62 เมื่อกร้อนในมือรัฐบาล*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_1648667
- วนิดา อินทรอำนวย. (2562). *กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2563, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2394
- องค์การยูนิเซฟ. (2012). *“การเลี้ยงดูโดยมีขบต่อเด็ก” (Child Maltreatment: Prevalence, Incidence and Consequences in East Asia and Pacific)*. สืบค้น 25 มกราคม 2563, จาก https://www.unicef.or.th/endviolence/?page_id=79